

XI. 11. 21.30 /Petőfi/ KJné.

Élőszóval-muzsikával.

- Kékessárga romantika. A Százegynéhány esztendő's utcai gázvilágítás főszereplője, a gázlámpa megérdemli ezt a megkapó címet, annál is inkább, mert a járókelő azt hinné, hogy lassan már tűnedezőben van, alig-alig akad már gázlámpa. Cselényi József, a Fővárosi Gázművek Szolgáltató Üzemágának igazgatója azonban megnyugtató, koránt sincs szó erről, gázlámpa még bőven van.
- Budapest területén még körülbelül 1300 gázlámpa világítja meg. Két nagy centrumban helyezkednek el, az egyik az ódon városrészünkénél, a Budai Várban, a másik pedig az Állatkert sétányait világítja meg esténként. A jövőben is az építészeink ragaszkodnak a vár műemlék jellegénél fogva a gázvilágításhoz, úgy, hogy egyenlőre belátható időn belül ez a gázlámpa-mennyiség megmarad. 1856 december 23-án indult meg a közvilágítás, Pesten, amely a Lóvásártérről, a mai Köztársaság térről kiindulva a Belvárost látta el fényes közvilágítással.
- Akkor is a Köztársaság tér volt a Gázművek központja?
- Akkor nemcsak a központja volt, hanem a város peremén a Gázgyár volt, és egy épületünk, az igazgatósági épület még abból az időből maradt fenn. A Hatvani-kapuig körülbelül 22 lámpa világította meg az ugynevezett Kerepesi országutat, ami a mai Rákóczi utnak felel meg.
- Igen, tehát az Astoriáig?
- Az Astoriáig, mert ott kezdődött tulajdonképpen a Belváros. Nem ilyen kellemes helyzetben voltak Budának a polgárai, akik a hegyvidékről irigykedve nézték a fényesen kivilágított Pestet. 1862-ben átvezettette a Lánchídon a gázvezetékét, és ellátták Buda városát is közvilágítással.
- Az elektromosság lassan legyőzte, lakásokból is, közterekről, utcákról visszavonult a gázlámpa, ahogy hallottam, Önök 1942 óta nem is kaptak új gázlámpát?
- A gázlámpa-alkatrész gyártó ipar megszűnt, és a mostani raktárkészletünkkel, részben a leszerelt lámpákból, részben pótlásként áll rendelkezésünkre, úgy, hogy ezt még egy pár évig üzemeltetni tudjuk. Ez csak egy része volt azonban a gázvilágításnak, ennek a két hatalmas város világításának, 1890-ig körülbelül még utcai mécsesek világították a várost ezen kívül.
- Nem repceolaj égett benne?
- Repceolaj égett benne, kanóccal. A repceolaj-világítást kiszorította lassan a petróleumvilágítás, közismert, még az idősebb korosztály emlékezik rá, elég romantikus hangulatu világítás volt, az utolsó petróleumlámpát 1930-ban oltották el.
- Az hol volt?
- Az Óbudai Meggyfa utcában volt.
- Egy pillanatra Takács Istvánhoz, a Közvilágítási Csoport vezetőjéhez fordulok, aki négy évtizedes szolgálat után épp a napokban megy nyugdíjba, hány gázlámpa kezelője volt?
- 120.000 lámpáig fejlődtünk fel,
- ez volt a maximum?
- Ez volt a maximum, akkor 176 lámpakezelő volt, ezek 12 órszobán voltak elhelyezve, hogy az éjszakájukat ott töltsék, és hajnalban szükség szerint, ahogy a világítási naptár előírta...

- Na, ezt akartam kérdez, a világítási naptár, ez valami különleges dolog; az Ön zsebében láttam?
- Igen, ez már kérem szépen több mint négy évtizedes naptár, előírja, hogy esténként mikor kell gyújtani a lámpákat, illetve hajnalban mikor kell eloltani. Mindig a Nap felkeltétől, illetve a Nap nyugtától függ. A jelenlegi 1300-egynéhány lámpát mindössze 34 lámpakezelő kezeli.
- Ahogy a világítási naptárban látom, ma csütörtökön délután 16 óra 35 perckor gyújtották fel a gázlámpákat, és holnap reggel 6 órakor fogják lecsavarni, annyi eltéréssel, ahogy a járatok oda érkeznek. A sors érdekessége az, hogy a Köztársaság téren, a Gázművek székhelyével, illetve telephelyével szemben nincs gázlámpa. Cserneyi István gázlámpakezelőt átkísértük ide a szomszéd utcába, a Löwi Sándor utcába, a kórház mellé, ahol még néhány gázlámpa van, és ilyenkor az esti órákban ő ellenőrzi a gázvilágítást. Ez mi?
- A gyujtórud.
- A gyujtórud? Milyen hosszú?
- Hát van 3 méteres, van 2.5 méteres, ugye hogy a lámpákat el tudjuk érni, a gyujtócsapokat.
- De nagyon ügyesen szerkesztették ezt a botot.
- Hát igen, egy kampó is van a végén, ami azt jelenti, hogy ha nagyon nehezen jár, akkor ráakasztjuk, és úgy csavarjuk át a gyujtókart.
- Mi ide gyalog jöttünk át, de vannak, akik kerékpárral járnak.
- Mostan van, a Városligetbe, akik kerékpárral járnak, de mitőlünk nem lehet kerékpárral menni, mert nagyon messze van az órszobától a járás, és villamossal járunk.
- És szabad vinni a hosszú rudat a villamoson?
- Szóval ezt már kétfelé lehet venni,
- igen, látom,
- így össze lehet tenni, úgy, hogy nem akadályozza a villamosban való szállítását.
- Azt hallottam, hogy 36-ik éve csinálja ezt?
- Hát igen, most már megyek nyugdíjba, december 31-én.
- Az ember el sem hinné, hogy ez is egy élet szakmája volt?
- Hát igen, leéltük itten teljesen az életünket, és már annyira bele vagyunk szokva, hogy már az ember bele van rögzítve abba, hogy már nem is tud az ember aludni, akkor, amikor már eljön az az idő, hogy na menni kell. Igazság szerint egy szakma.
- Az is. Önök adtak fényt a városnak.
- Igen, igen. Hát mink öregek vagyunk, már mink elmegyünk ugyis, hát..
- A fiatalok pedig lassan már nem is lesznek lámpakezelők, Önnek van családja?
- Hát van...
- Fia?
- Van három fiam, négy fiam van ugye..
- És egyik sem lett gázlámpakezelő?
- Nem, nem is akarom, hogy gázlámpa kezelő legyen, könnyű szakma azért, könnyű, csak abban az esetben nehéz, a nyári hónapokban bizony hajnalban kell kimenni, és későn végzünk a gyujtással. Alvászat nincsen, mert csak készenlétben vagyunk..

-Állandóan járni kell?

- Igen, készültségben vagyunk az őrszobán.

- Akármire megy az ember, a gázlámpát mindig ismerősként... ?

- Mindig megnézi az ember a gázlámpát, mert ha már önkéntelenül, ha már az utcán megyek, akkor is ránézek a lámpára. Hát ha tetszik velem jönni továbbra is; szívesen elkalauzolom.

- Köszönöm szépen, én is elballagok, jó esti sétát kívánok, csak azt sajnálom, hogy nem találkoztunk szerelmespárral, mert azt isják legalább is a régi ujságokban, hogy a szerelmesek mindig a gázlámpa alatt csókolództak?

- De nem úgy van ám az, a szerelmespárok először leoltják a lámpát, hogy sötétben legyenek.

- Hát hogy lehet leoltani ilyen magasan?

- Hát esernyővel, vagy bottal, még az omnibuszon is, a dalban is benne volt, hogy az omnibuszon leoltották a lámpát a szerelmespárok fent az emeleten, hogy sötétben legyenek az omnibuszon..

- Igen, eloltottam égő ajkaid s a lámpát.